

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

גיליון העולם הזה, שראדאר השבוע לפני 25 שנה, הביא כתבת שער תחת הכותרת 'תבוסת מפא"י' שהתייחסה לבישולן מפא"י בהצבעה על בחירת ירד החדש לכנסת, אחרי מותו של יוסף שפירנצק ● בשער הגיליון התנוססה תמונתו של ירד הכנסת החדש, רד נחום ניר, חיב אחרות-העבודה ● תחת הכותרת 'אל תזלזלו בעם הערבי' הובאו דבריו של חבר קיבוץ שער-העמקים אהרון כהן, מיוזרחן בעל שם, שהראשם עלידי שירותי-הביטחון בריגול לטובת מעצמה זרה. את הדברים אמר כהן במסיבה שנערכה באולם 'צוותא' תל-אביב, לרגל צאת ספרו החדש ● כתבת-חקירה, תחת הכותרת 'לאן צעדו

בכנס הראשונה-מפא"י לבד!

תבוסת מפא"י

מה גרם לנפילת
הבר-סמיגה של
שלומון מפא"י?

מה תהיה
השפעת התבוסה?

איך יקום
בג' בשנת-ב'?

העולם הזה 1118
תאריך: 4.3.1959

בגבול רצועת עזה, ומי שהיה בתקופת כיבוש הרצועה מושלה הצבאי של רפיח בדרגת סרן. ללא יומרות, כלשון קלה ושוטפת, כתיאורים ציוריים המתובלים פה ושם כפי שהיה מוכר ציוני, מספרים בני, הוא חונג'ה בוני בוני כפי שהיה מוכר כפי ביוראי הסניכה, את סיפורו של ישוב ספר מאז הקמתו, מנקודת הראות של בני; שומר שרות ואדם שטיפח את יחסי השכנות עם שכניה הערביים של נירים.

ביום הקמתה של נירים, מספר בני, אחרי שהוקמו כבר שלושה צריפים וטאנק המים עמד על מכונן, והחברים היו עסוקים במתיחת גדר-התיל, הופיעו במקום משוריינים בריטיים שבאו למנוע את הקמת הנקודה שהוקמה כאיזור אשר חוקי הספר הלבן אסרו את ההתיישבות בו. אחרי שהחברים הצליחו לסלק את הבריטים בתיווצים שונים, הופיעה שיירת מכוניות אורחיות, מתוכה קפץ יהודי גוף שריבר כמבטא אמריקאי, וביקש גם הוא לפרק את הנקודה, כדי להקימה מחדש.

התברר שהיה זה אדם כשם לוי אברמוביץ שכא מצויד במכתב מהסוכנות ציינו, כי הוא מסריט סרט והוא וקוק לצרכי ההסרטה לצילום של הקמת ישוב. מכיון שאיחר להגיע להקמת נירים, היה מוכן ושלם את כל ההוצאות כדי שיפרק את המבנים ויקומם מחדש לצרכי הצילום. הצריפים פורקו והגדר קופלה, כשחברי

פסקי השבוע

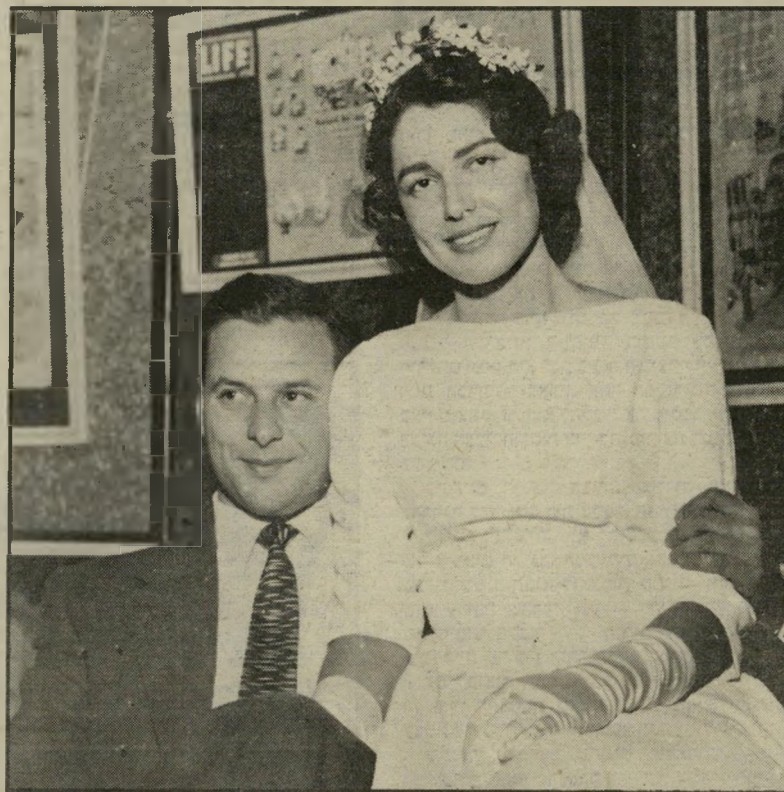
● להגנה על מוכרי הבוטנים יצא השבוע בכנסת ח"כ מפא"י הספרדי הצעיר 'שלמה הלל, שהסביר: 'שיווק הבוטנים הוא עסק הירוע כשוק ספרדי. רוב סוחר-הבוטנים הם מבני עדות-המזרח, ובחירתו של הרב טולדראנו לא תבטיח להם את קיומם... הם בקושי יודעים מיהו יהודי, על אחת כמה וכמה קשה לדעת מיהו ספרדי בשיווק בוטנים.'

הקיבוץ מילאו תפקיד של סטאטיסטים כסרט. רק באמריקה התברר למר אברמוביץ זה, שהסרט שצילם שגוף כולו, והוא צילם את הקמת נירים לפי רגש שנכנה כאולפן.

מטוס במאהל בראי. סיפור אחר של בני הוא מתקופת היותו מושלה של רפיח. בני הובא למקום כדי להחליף את המושל, שבתקופת כהונתו פרצו בעיר מהומות הדמים בהן נהרגו עשרות פליטים. באחד הימים, מספר בני, נכנס למשרדי ערבי לבוש מחלצות שהכפיה מכסה את מרבית פניו. 'כבוד המושל', פנה אלי, 'תביעת חוב לי אליך'. 'אל מי ועל מה?' שאלתיו. 'תביעת החוב היא על 3500 ל"י כבוד המושל ובעל החוב — אתה!'

כשהוריו הערבי את כפיתו הכירו בני כחמד אבריערה, המכריח המפורסם. הפגישה האחרונה ביניהם נערכה בתחילת מלחמת העצמאות, כאשר בנירים הבחינו כמטוס שנחת במאהל הברואים שממזרח לנירים. כשהגיעו אנשי נירים למאהל גילו בו מטוס חרמיני מוכסף, עם מושבים מרפודי אדום. כשנתפס הטייס התברר כי היה זה מצרי שנחת במקום כדי להביא לחמד אבריערה 110 פיסות אופיום. אחרי תשע שנים בא חמדה לתבוע את מריאופיום, שוכנע לבסוף להסתפק בספליקה.

אגב, אותו מטוס שנלקח בשבי, הובא לקיבוץ צאלים. הטייסים הערביים שהוזמנו להטיס לנפים הארץ, סירבו לעלות עליו מאחר שנחת חניית-אונס ולא נברק. רק אחרי שהמג"ד חיים (כרוב), כיום מפקד גייסות השריון, עלה למטוס ואיים להטיסו כמו ידיו, נטלו אותו הטייסים והצילו והבריטים שחיפשו אחריו.

גסיות מוקלטות במסיבת-הרווקים שערך הקאריקטוריסט רענן לוריא. התחכם אחד הנוכחים, הקליט במכשיר-הקלטה טמו (בתה של מדריכת-היופי לאה פלטרש).

העם

האדם הצוחק

תמונה מעוצעת העיריה השבוע את ליכס של אניניטעס כמדינה. היא הראתה את אלוף-המישנה יששכר (ג'שכר) שדמי צוחק מאוזן עד אוזן, מרים את הגרוש האחד אשר בית-המישפט הצבאי הטיל עליו לשלם כקנס עבור חריגה, 'טכנית' מסמכות.

אפשר היה לחשוב, על פי התמונה הצוהלת, כי הקצין שמע זה עתה בריחה מוצלחת במיוחד, או שניצח בתחרות-ספורט. אולם הפרשה, שנס' תיימה השבוע בבית-המישפט, התחילה בצורה שונה לגמרי: בערימת-גויות של גברים, נשים וילדים, אשר הועמדו בשורה ונרצחו ברם קר.

בית-המישפט היה מוסמך להדפיש את שדמי את הארצי לקטל זה, כפי שקבע בית-המישפט אחר, כאשר דן את 11 אנשי מישמר-הגבול. כמישפט שרמי, שהתנהל בתנאים אחרים לגמרי, הסירו השופטים אחריות ישירה זו ממנו. אולם גם הם לא יכלו לבטל את העובדה היסודית כי הרצח בוצע עלידי אנשים שהיו כפופים לסמכות הפיקודית של שדמי.

לכן, אפילו חופשי שדמי מאחריות פלילית לרצח (כפי שקבע בית-המישפט השני), הרי אין פירוש הרבר חסר-אחריות מוסרי, ותמונתו של האדם הצוחק, המרים את עשר הפרוטות, היתה לפחות פגיעה נוראה בטעם הטוב.

ספרים

ציובט במדבר

הזורעים במדבר (בני מוטילוב, ספרית פועלים); 103 עמודים; ציורים מאת שמואל (כץ) הוא קובץ סיפורי זכרונות, בנוסח סיפורי הציובט, המבוססים הפעם על יסוד מציאותי. הבסיס: חונג'ה בוני, אחד מראשוני קיבוץ נירים

קריאה יפה

יחודה ארוז, שהלך השבוע לעולמו, היה איש שלום. מטבע ברייתו רצה להשכין תמיד שלום בין הניצים. כך רצה להשלים בין נאשמי רצח ארלוזורוב ומאשימיהם המפא"יים. כך רצה גם להשלים בין העולם הזה ובין שאייה-המדינה. באחד הימים, כשישכנו ליד הכריכה של בית-המלון שלו וריכנו על נושא זה — איי-הכנה שהשתררה, לרעתו, בין שבועות זה וצמרת מפא"י — נסתבר כי עסקנו פעם באותה המלאכה, מבלי לדעת זאת. למקרא הידיעה על מותו, נזכרתי בסיפור זה, והנהו:

בשעת הנסיגה המרה אחרי הקרב הגדול על לטרון (הקרב הראשון נגד קאוק'גי, ערב פלישת הגליון הערבי לארץ) נתקלנו בתותח מבריק וחדש, שעמר עובד על הכביש בין לטרון וחולדה הערבית. באותם הימים היה תותח ערבי שווה את מישקלו כוזה, ורק יום לפני כן התלהבנו למראה שני התותחים החדשים שהופיעו בכנסים הקרבי שלנו בחולדה הערבית. או נראו התותחים כמלכיות-העולם. עתה נעלמו כאילו בלעה אותם האדמה.

היינו אחרוני הנסוגים, ואחרינו, במרחק של מאתיים מטר, התקרמו לוחמי של קאוק'גי. ניסינו לגרום עימנו את התותח העוזב, אבל הוא לא זז. לאיש מאיתנו לא היה המושג הקלוש ביותר איך מתניעים תותח כזה. התייאשנו מן המאמץ.

החלטנו לחסל אותו. אבל איך מחסלים תותח? לאיש מאתנו לא היה מושג. שמנו כמה רימוני-יד במקומות שניראו לנו רגישים, השתחננו על הארץ וחיכנו. הרימונים התפוצצו, אך התותח לא ניווק במאומה. ניסינו להפוך אותו, אך הוא צחק לנו, לבסוף ירקנו עליו והסתלקנו.

לא פעם תמתי מה קרה לאותו תותח. והנה, כעבור חמש שנים, סיפר לי ארוז את הצד השני של הפרשה. הוא היה בתל-אביב, כאשר הגיעה אליו הבשורה שאחד משני התותחים החדשים, שאותם רכש בארץ ניטרלית, נפל לידי האוייב. ארוז, שהיה ראש הרכש, ידע שהערבים ידרו לצלם את מיספרו של התותח ולהגיש מחאה לממשלת אותה ארץ. עוד באותו יום עלה ארוז על מטוס, מיהר לאותה ארץ והזהיר את כל הנוגעים בכרב.

תישמעו האמת! לפני 25 שנה, בימי רצח ארלוזורוב, היה יהודה ארוז קצין במישטרת המנדט. כאיש מפא"י וכאיש ההגנה נטל תפקיד מרכזי בחקירת הרצח, ואף הופיע כעד במישפט בשנים האחרונות, ונטל עליו כבוד משהיה קדושה: להזים את העלילה כאילו נרצח ארלוזורוב עלידי הרביציוניסטים, ולהוכיח כי אומנם נרצח בידי שני צעירים ערביים, שנתקלו בו במיקרה על שפת-הים.

כשהשמע ארוז לראשונה את הרמז ככיוון זה

היום: 25 שנה אחרי כל מיני צעירים

במדור אנשים השבוע לפני 25 שנה הובא הסיפור הבא: צעיר מפא"י אשר ידליו, במאמר ב...הפעול הצעיר" על צעירים אחרים במפלגתו: 'יש כל מיני צעירים. יש צעירים שאינם מסוגלים לחשוב בכלל, ויש צעירים שכל מחשבתם היא מחשבה מנוונת. יש צעירים החולמים על רודנות, ויש צעירים המוכנים למכור את נשמתם הצעירה ודרכה לשטן, אם יבטיח להם כטלה ושעשועים.'

היום, 25 שנה אחרי, מתגורר אשר ידליו בניו-יורק, אחרי שריצה עונש כבית-הכלא, על סידרת שחיתויות, בתוקף תפקידו כיו"ר הנהלת קופת-חולים. קודם לחקירתו ולמעצרו היה ידליו מועמד למישרת נגיד בנק ישראל.

לפני כמה שבועות היה שוב בחרשות. כאשר התפרסמו בעולם הזה (1.2.84) כישלונותיו כבורסה הניו-יורקית, שבה הוריד לטימיון את כספם של יורדים מישראל שנתנו בו את אימתם.